

EIGEN LESMATERIAAL UITGEVEN ALS BOEK

De nieuwe exameneisen voor havo en vwo – speciaal de historische contexten – stellen uitgevers voor problemen: de formulering van die eisen is vervat in beknopt en weerbarstig proza, soms vaag en algemeen; enkele van de verplicht te behandelen voorbeelden lijken willekeurig gekozen. Met inderhaast geproduceerde nieuwe edities van al bestaande geschiedenismethodes – elke uitgever wil immers de eerste zijn! – trachten de educatieve uitgeverijen niettemin het veld zo goed mogelijk te bedienen. Maar niet alle docenten zijn over die edities te spreken. Sommigen trekken de stoute schoenen aan en gaan hun eigen leerteksten schrijven, compleet met illustraties, vragen en opdrachten.

Cor van der Heijden (1957) is zo'n gedreven docent. Hij doceert geschiedenis aan het Tilburgse Odulphuslyceum. Hij is in 1995 gepromoveerd op het onderwerp zuigelingen- en kindersterfte in Tilburg 1820-1930, hij recenseerde voor *NRC Handelsblad* en hij is zeer actief in lokale geschiedbeoefening.

Hij is ook (mede-)auteur en eindredacteur van bekende geschiedenismethodes als *Pharos* en *Feniks*. Onlangs voltooide Van der Heijden vier examenkaternen voor vwo en havo: over de Republiek, de verlichting en democratische revoluties, Duitsland 1871-1945 en de Koude Oorlog. Die gaf hij in eigen beheer uit, bij zijn eigen uitgeverijtje Acta et Facta. Je moet maar durven! Ik bekeek alleen de vwo-versies. Elk van de vier katernen is onderverdeeld in hoofdstukken, die – na de plichtmatige weergave van de stofomschrijving van het College voor Toetsen en Examens – steeds beginnen

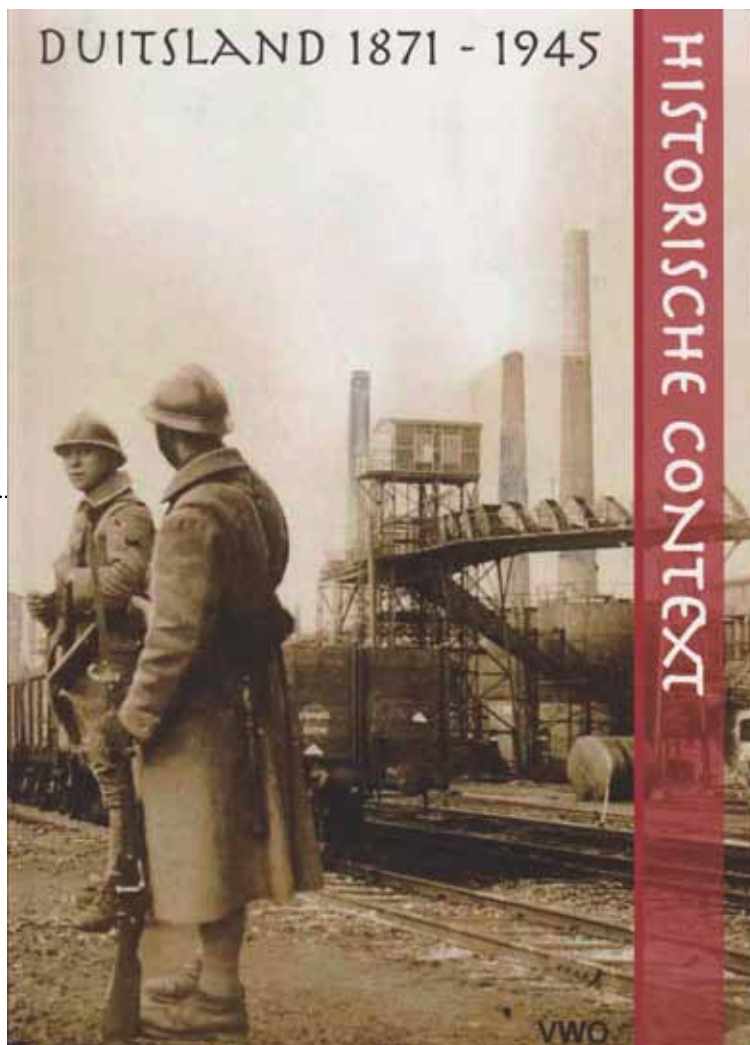
met een pakkende, verhalende inleiding. Deze leidt naar de onderzoeksvraag. Vervolgens wordt de leerling door paragrafen geleid die chronologisch afgescheiden periodes behandelen. Elk hoofdstuk eindigt met vragen en opdrachten. Moeilijke woorden staan vet gedrukt, evenals historische termen; die worden aan het eind van elk hoofdstuk nader toegelicht. Elk katern wordt afgesloten met een portrettengalerij en bronvermelding. Naar het recept van bestaande methodes wordt de leertekst verluchtigd met functionele beeldbronnen, alle voorzien van goede bijschriften. De tekst

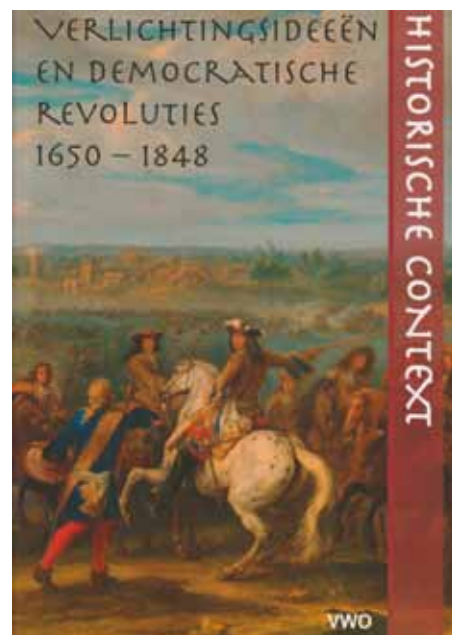
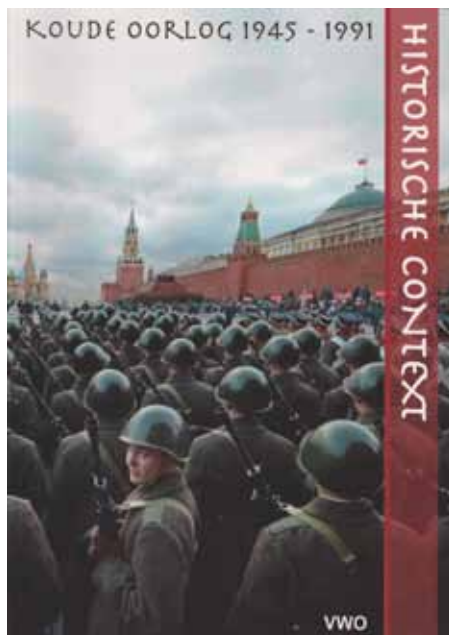
- **DUITSLAND 1871-1945.**
- **KOUDE OORLOG 1945-1991.**
- **VERLICHTINGSIDEEËN EN DEMOCRATISCHE REVOLUTIES 1650-1848.**
- **DE REPUBLIEK DER ZEVEN VERENIGDE NEDERLANDEN 1515-1648.**

VIER KATERNEN HISTORISCHE CONTEXTEN VOOR HET VWO-EINDEXAMEN

Cor van der Heijden (Acta et Facta, Tilburg 2014), 120, 116, 96 en 112 blz., per deel € 7,50

Naast de papieren versie is er een gedigitaliseerde versie beschikbaar. De boeken én de licentie voor toegang tot de digitale editie (beide € 7,50) zijn te bestellen door een bericht te sturen naar: actaetfacta@chello.nl.

wordt veelvuldig onderbroken door genummerde tekstbronnen. De tekst is goed onderverdeeld, en rijk aan levendige beschrijvingen. De auteur beschikt over een vaardige pen en hij toont een imposante feitenkennis. Bovendien heeft hij een neusje voor het saillante detail. Het is te prijzen dat de auteur zich door de kale stofomschrijvingen niet aan banden heeft willen leggen. Hij laat bijvoorbeeld zien dat aan de *Reichsgründung* van Duitsland (1871) een langdurig proces van natievorming voorafging. En in het kader van de Duitse geschiedenis geeft hij *en passant* een complete geschiedenis van zowel de Eerste als de Tweede Wereldoorlog. Die verteldrift gaat af en toe ook weleens met de auteur aan de haal. Zo besteedt hij meer woorden aan de Britten in de Eerste Wereldoorlog dan aan de Duitsers. En de beschrijving van de uitvaart van Frans Ferdinand en diens echtgenote is wel erg gedetailleerd. Ook van het drama van de Rijksdagbrand (1933) maakt de auteur een nauwkeurig ooggetuigenverslag, haast van uur tot uur. De vraag is

of de gebruikers van de katernen – de examenkandidaten – de vele illustratieve, kleurrijke en saillante details zullen kunnen onderscheiden van de grote lijnen en de belangrijke ontwikkelingen. De vragen en opdrachten zijn van een goed niveau. Ze dagen de leerlingen uit tot het zelfstandig verwerken van de leerteksten. Ze zetten ook aan tot zelf nadenken en tot discussie en oordeelsvorming, in de trant van: was Duitsland anno 1926 ‘weer een fatsoenlijk land geworden’? De taxonomie van Bloom komt goed uit de verf: kennis, inzicht, toepassing, analyse, synthese en evaluatie komen aan bod. De volgordevragen komen echter minder functioneel over. Examen vragen waarin zes namen, feiten of begrippen in volgorde moeten worden gezet, leveren vaak teleurstellende resultaten op. In deze katernen zijn het er soms wel vijftien. Karakteristiek voor de katernen is het veelvuldig citeren uit ‘bronnen’. Van der Heijden wisselt zijn eigen tekst met een grote hoeveelheid citaten af. Het is goed om het verleden te laten ‘spreken’. Maar

bij nader inzien zijn de meeste van die tekstfragmenten helemaal niet de originele stemmen uit het verleden (zoals toespraken, correspondentie, dagboekfragmenten, ooggetuigenverslagen, liedfragmenten), maar is geput uit merendeels secundair materiaal: citaten uit boeken van collega-historici. Hiermee slaat Van der Heijden zichzelf als gerenommeerd historicus beslist te laag aan. Telkens onderbreekt hij zijn eigen heldere betoog, om weg te kruipen achter andere historici. In het katern over de Republiek telde ik naast veertien primaire bronnen maar liefst 59 secundaire bronnen, waaronder een historicus die verwijst naar de Wilhelmustekst. Laat dan liever die liedtekst zelf spreken! Al met al vormen deze vier katernen een megaprestatie. Zij doen beslist niet onder voor parallelle hoofdstukken in bestaande schoolboeken. Collega’s die worstelen met de exameneisen kunnen zien wat er mogelijk is, en zich door dit voorbeeld laten inspireren.

Jan van Oudheusden